

Đakovački učitelj Ivan Kocić Jergović¹

UDK 929 Kocić Jergović, I.
Izvorni znanstveni rad

Branko Ostajmer
Hrvatski institut za povijest, Zagreb

U radu se na temelju arhivskih i objavljenih izvora, literature i novinstva donosi životopis zaslužnoga đakovačkoga učitelja Ivana Kocića Jergovića, višegodišnjega (1876.–1888.) ravnatelja đakovačke Opće pučke škole. U dugom nizu učitelja koji su ostavili trag u povijesti Đakova i Đakovštine, Kocić Jergoviću pripada jedno od istaknutijih mjesta. Posebna pozornost pridana je njegovim radovima objavljenima u tiskanim godišnjim izvješćima đakovačke pučke škole.

Ključne riječi: Ivan Kocić Jergović, Đakovo, školstvo

Uvod

Đakovački učitelj i školski ravnatelj Ivan Kocić Jergović slabo je poznata osoba koja dosad, barem koliko je poznato ovom autoru, nije bila predmetom interesa (mjesnih) povjesničara i publicista. Biografski podatci o njemu krajnje su oskudni i nalazimo ih pretežno tek u starijoj literaturi, novinstvu i objavljenim izvorima. Kao primjer može biti spomenuto da se u kratkom pre-

---

1 Ovaj rad nastao je u okviru znanstvenoga projekta Od protomodernizacije do modernizacije školstva u Hrvatskoj (18. i 19. stoljeće), financiranoga od strane Hrvatske zaklade za znanost.

gledu povijesti đakovačkoga školstva autora Marka Landeke nigdje ne spominje njegovo ime,² dok u nešto iscrpnijem pregledu iz pera Hrvoja Miletića nailazimo na jedan usputni spomen.³

Iza Ivana Kocića Jergovića nije ostalo mnogo; niti jedna knjiga, niti jedan značajniji književni rad. Izvan prosvjetnoga polja nije iskazivao gotovo nikakvu aktivnost, pa su ga mimoilazile i različite polemike, toliko česte u vrijeme njegova života. Da je zapao u vrtlog politike, poput brojnih drugih učitelja, zacijelo bismo se češće susretali s njegovim imenom u najrazličitijim izvorima (primjerice, u korespondenciji njegovih suvremenikâ). Kada je preminuo, njegova smrt jedva da je bila zabilježena u hrvatskom tisku, a njegovi drugovi nisu se pretjerano iskazali u javnom izražavanju sjećanja na pokojnika (izuzevši napis sadržan u školskoj kronici). Usprkos svemu navedenom, i uvažavajući činjenicu da je Kocić Jergović punih četvrt stoljeća, odnosno gotovo cjelokupan radni vijek proveo u Đakovu, stekavši pritom i zasluge i poštovanje, neosporno je da je ipak riječ o jednom od zaslužnijih svjetovnih učitelja i pedagoških pisaca u povijesti Đakova.

U ovom radu nastoji se donekle ispraviti ta nepravda, ispisati životopis i bibliografiju, premda bez ambicije da bi tema mogla biti cjelovito zaokružena (na primjer, ostaje nerazriješena čak i godina rođenja). Kroz dugotrajnija istraživanja Kocić Jergovićeve bi biobibliografija zasigurno mogla u mnogim odsječcima biti dopunjena, ali vjerujem da bi ovaj prilog pritom mogao poslužiti kao solidno polazište i putokaz.

Biografski okvir

Ivan Kocić Jergović rodio se u seljačkoj obitelji, u posavskom selu Kruševici, na tlu Vojne krajine, a ta će činjenica dobrim dijelom odrediti njegov životni put. S obzirom da je preminuo 1888. godine u dobi od 57 godina, znamo da je rođen 1830. ili 1831. godine. U stručnoj literaturi rijetki su podatci o Kocić Jergoviću, a njegovo školovanje, kao i uopće život do dolaska u Đakovo, potpuna su nepoznanica. Međutim, ponešto dragocjenih (auto)biografskih podataka nalazimo u Kocić Jergovićevim stručnim tekstovima, a na-

---

2 Marko LANDEKA, „Razvoj školstva u Đakovu do 1945. godine”, *Glasnik arhiva Slavonije i Baranje*, 9/2007., 153.-165.

3 Hrvoje MILETIĆ, „Pregled đakovačkog školstva”, *Zbornik Muzeja Đakovštine*, 9/2009., 162.

ročito se to odnosi na tekst „Izbor stanja”, objavljen 1878. godine u tiskanom đakovačkom školskom izvješću. Ondje doznajemo da je učiteljsko zvanje od rane mladosti bilo Kocić Jergovićeve izbor, ali njegovoj želji privremeno se prepriječio vojni poziv koji je bio sudbinom stanovništvu Vojne krajine. U vojničkoj odori Kocić Jergović proveo je punih deset godina, tako da je tek 1858. godine, približivši se već i 30. godini života, napokon mogao stupiti kao učitelj u učionicu:

„U svojoj mladosti imao sam najveće nagnuće za učiteljski stališ, ali sve moje osnove pomrsi burna 48. godina,⁴ u kojoj sam kao mladić od 16 godina morao stupiti k vojničtvu, pri kom sam sve do god. 1858. službovati morao. Bijah 10 godina vojnik, nu samo tielom, duh pako moj počivaše vazda u školi sve do onoga časa, dok u istinu nisam školnikom postao.”⁵

Na istom mjestu, a riječ o članku u kojem se razmatra važnost izbora životnoga zvanja, Kocić Jergović navodi da je školovanje započeo u rodnoj Kruševici, nastavio u Babinoj Gredi, (Velikoj) Kopanici i Vinkovcima, te naposljetku u (Srijemskoj) Mitrovici. Potičući učenike na samoprijegor i odlučnost na putu do izabranoga (plemenitog) cilja, Kocić Jergović je s njima podijelio vlastita, nimalo laka iskustva, napose ona koja su ga dovela do učiteljskoga zvanja. Taj put do mjesta učitelja Kocić Jergović je zaista doživljavao kao put koji je preko trnja vodio do zvijezda; da bi se ostvarilo životnu želju, bilo je potrebno pregrmjeti mnoge poteškoće i odricanja, pa i izravno suprotstavljanje očevoj volji. Prenosim poveći odlomak iz toga dragocjenog autobiografskog zapisa:

„Polazio sam školu u svom rodnom mjestu Kruševici 3 godine; u Babinojgredi 2; u Kopanici 3; u Vinkovcih tako zvanom oberšulu 1 godinu, te sam odlučio za onda obstojeći devet mjesečni učiteljski kurz u Mitrovici polaziti, na što mi otac jedva privoli. Došavši tamo savjetovaše moga otca g. direktor male realke, da bi za mene vrlo

---

4 Posrijedi su revolucionarna događanja iz godina 1848./49., napose rat s Mađarima.

5 Ivan JERGOVIĆ, „Izbor stanja”, *Godišnje izvješće obće pučke dječjačke i djevojačke učione u Đakovu, koncem školske godine 1877/8*, Osijek [1878.], 6.-7.

dobro bilo, kad bih prije svršio malu realku od dva tečaja, pa onda kurz, tako je i bilo, i to g. 1847. kad je dobrano glad zavladao, a tim stan i košta dosta skupa. Od kuće do kuće traži, propitkuj bajdava, moj otac ne može niti neće za mene 10 f.[orinti] mjesečno plaćati, napokon – mi srdito reče: ‘sjedaj u kola, pa ćeš biti moj svinjar.’ Ne! ne! moj dragi otče!, ja sam amo došao da školu učim, te se ne mogu kući povratiti, ostavi moje stvari ovdje pod kipom, pa ću gledati drugoga služiti, i opet školu polaziti; jer mi je to najvruća želja, nu ipak mislim, da to kao otac učiniti nemožeš. Te rieči sklonuše moga pokojnoga oca, nadje mi za 5 for.[inti] stan i koštu u savskoj ulici kod nekoga krojača, gdje sam morao kao rob s njim klade rezati, ciepati i u dvorište nositi, dok nisam od teška napora obolio, a pri tom sam imao kukavnu koštu. Zajutrak mi bijaše zemlja kao jaje od dvie krajcare šaina⁶, ručak i večera komad prove, pa se ne sjećam, da sam ikada juhom svoj želudac ugrijao, pa ipak zdvojio nisam. Na svoju sreću upoznao sam se sa sudrugom K. S. dobrim djakom, koji me k sebi primami, a njegova me majka kao svoga sina obljudi, gdje sam za ono doba, dok sam kod krojača boravio svaki dan što god založio – kasnije sam tamo na stan i koštu došao, te sam od mamice – tako sam ju zvao kroz poldrugu godinu više dobra uživao, nego njezin sin, koji se je rado sigrao, a ja sam joj u svem na ruku išao. Eto ti mladiću kaži puta, po kom ćeš u svietu stupati, tom samo razlikom, što sam ja tek kroz jedanajest godina malu realku sa dva razreda bez hlača i cipela u prostu seljačku odielu svršio, a ti mi poslie jedanajeste godine gavalirski⁷ obučen možeš stupiti u onaj razred, gdje se izpit zrelosti polaže. Tako je onda bilo.”⁸

Po napuštanju vojne službe Kocić Jergović je vjerojatno dovršio prekinutu malu realku, a potom, tijekom školske godine 1860./61., na Preparandiji u Đakovu položio i dopunski ispit kojim je bio osposobljen za učitelja na

6 Šajn je vrsta papirnatoga novca manje vrijednosti (Zlatko HERKOV, *Grada za financijsko-pravni rječnik feudalne epohe Hrvatske*, drugi svezak, Zagreb 1956., 443.-444.), pa bi „jaje od dvie krajcare šaina” bilo jeftino, odnosno malo jaje (manje od običnoga).

7 Kavalirski, gospodski.

8 I. JERGOVIĆ, „Izbor stanja”, 8.-9.

glavnim učionama, tj. na pučkim školama.⁹ Time je napokon stekao učiteljsko zvanje i tako, nakon brojnih odricanja naposljetku ostvario svoju „najvruću želju” – postao učiteljem, a kasnije i ravnateljem. Kolikim je učenicima putem vlastitoga primjera uspio usaditi uvjerenje da se trud i odricanja naposljetku ipak isplate?

U uvodu je potrebno još razjasniti neobičnost oko dva prezimena, odnosno promjene prezimena (Jergović – Kocić). Izvorno obiteljsko prezime bilo je Kocić, ali otac Ivana Kocića Jergovića bio se priženio u zadrugu Jergović te ženidbom preuzeo zadružno prezime.¹⁰ To je prezime sve do 1879. godine nosio i njegov sin, đakovački učitelj i ravnatelj, te se tako i potpisivao. Tada, 1879., promijenio je svoje prezime u prvobitno Kocić, pa se od tada tako i potpisivao (Ivan Kocić). Promjenu prezimena dozvolilo je Glavno zapovjedništvo kao krajiška zemaljska upravna oblast.¹¹ Očito je da se njegova sredina nije lako priviknula na tu (poznu) promjenu prezimena, pa se kasnije nerijetko navode oba prezimena, a tako je bilo i pri upisu u Matičnu knjigu umrlih.¹² Zbog svega navedenog čini mi se najprimjerenijim navoditi oba prezimena.

Učitelj u Đakovu

Po stjecanju formalnoga zvanja učitelja Kocić Jergović je bio namješten za učitelja u selu Vrbica na istočnom rubu Đakovštine.¹³ Namjesnim učiteljem u Đakovu bio je imenovan dopisom kotarskog nadzornika za pučke škole od 21. rujna 1864. Nešto kasnije, odredbom Namjesničkoga vijeća od 24. prosinca 1865., Kocić Jergović je bio potvrđen za razrednog učitelja.¹⁴ Devet

---

9 U popisu osposobljenih učitelja naveden je kao „Jergović Ivan (Kocić) iz Kruševice”. *Drugo godišnje izvješje uzorne glavne učione dječakah i s njom spojenog k. učiteljišta u Đakovu. Na koncu školske godine 1863/4*, Osijek 1864., 28.

10 Stjepan pl. TOMIĆ, „Školstvo u Đakovu”, *Hrvatski učiteljski dom* (Zagreb), god. IX., br. 22, 20. XI. 1916., 186.

11 *Narodne novine* (Zagreb), br. 143, 24. VI. 1879.; Ivan KOCIĆ, [bez naslova], *Godišnje izvješće obće pučke dječake i djevojačke učione u Đakovu, koncem školske godine 1878/9*, Osijek 1879., 19. „Službeno”, *Narodne novine* (Zagreb), god. XLIII., br. 143, 24. VI. 1879., 1.

12 Rimokatolička župa Đakovo, Matična knjiga umrlih 1873.-1891.

13 *Drugo godišnje izvješje uzorne glavne učione dječakah i s njom spojenog k. učiteljišta u Đakovu. Na koncu školske godine 1863/4*, 28.

14 Josip RAČEK, „Crtime iz povjesti đakovačke škole”, *Izveštaj obće pučke dječake i šegrtske škole u Đakovu, koncem školske godine 1890./91.*, Đakovo 1891., 8.; S. pl. TOMIĆ, „Školstvo u Đakovu”, *Hrvatski učiteljski dom* (Zagreb), god. IX., br. 14, 20. VII. 1916., 115.

godina kasnije, uslijed preustrojstva pučkoga školstva na temelju zakona od 14. listopada 1874., ban Ivan Mažuranić imenovao ga je pravim učiteljem na đakovačkoj Pučkoj školi.¹⁵

U zgradi đakovačke Pučke škole (do 1875. škola nosi naziv „glavna učiona”, a tada biva preimenovana u „obća pučka dječeačka škola”) bila su smještena dva učiteljska stana, a jedan od njih bio je dodijeljen novomu učitelju. Budući da su na školi službovala četiri učitelja, druga dva učitelja primala su novčanu naknadu (stanarinu) u godišnjem iznosu od 105 forinti. Pored stana i stanarine, učitelji su tada, 1864. godine, primali i 315 forinti plaće te 6 hvati ogrjevnih drva.¹⁶

U zgradi đakovačke škole, koja je već 1865. godine bila u lošem stanju, Kocić Jergović je proživio ostatak života, odnosno dvadeset i pet godina, „snjuć o probitcih mladoga naraštaja smještena poput pčelica radilica u košnicu, da u njoj posluje i medom se duševne okrjepe hrani”.¹⁷

Prema tiskanim školskim izvješćima đakovačke škole, kao i prema drugim izvorima, učiteljski stanovi bili su u razmjerno dobrom stanju, ali cjelokupna zgrada nije zadovoljavala niti najosnovnije standarde i ugrožavala je zdravlje učitelja i učenika. Oba učitelja koja su stanovala u njoj, Antun Lebanović i Kocić Jergović, imala su kroničnih problema s reumom, pa je tako, na primjer, u izvješću iz 1876. godine bilo navedeno da obojica „pate kroz cijelu godinu na reumatizmu silnom trganju u gornjem dijelu tijela”.¹⁸

Prema Kocić Jergoviću, i smrt dugogodišnjega kolege i sustanara Lebanovića, koji je preminuo 23. studenoga 1878. godine, u 63. godini života, bila je posljedica dotrajalosti školskoga zdanja, odnosno loših stambenih uvjeta. Naime, prema Kocić Jergoviću, Lebanović se „u ne shodnom šk. hodniku prije tri godine prehladio, a dne 14. rujna pr. g. [1878.] na ime Marije s upale

15 Pored Jergovića, pravim su učiteljima u Đakovu imenovani i Mato Ašperger, Antun Lebanović i Srećko Vuljak. „Domaće viesti”, *Napredak* (Zagreb), god. XVII., br. 29, 10. X. 1876., 463.

16 J. RAČEK, „Crtime iz povjesti đakovačke škole”, 8.; S. pl. TOMIĆ, „Školstvo u Đakovu”, *Hrvatski učiteljski dom* (Zagreb), god. IX., br. 14, 20. VII. 1916., 115. Godišnja plaća od 420 forinti bila je najveća za tadašnje glavne učione. Dio jedne đakovačke učiteljske plaće od 315 forinti pokrivala je zaklada biskupa Josipa Jurja Strossmayera, a ostalo je pokrivala općina. *Statistika narodnjega školstva u Dalmaciji, Hrvatskoj i Slavoniji*, Zagreb 1875., 158.

17 „Školska zgrada”, *Izvještaj obće pučke dječeačke i šegrtske škole u Đakovu koncem školske godine 1887/8*, Đakovo 1888., 21.

18 [Ivan JERGOVIĆ?], „Školske viesti”, *Godišnje izvješće obće pučke dječeačke učione u Đakovu. Koncem školske godine 1875/6*, Osijek 1876., 13.-14.

pluća na smrtnu postelj leže, ova se bolest pretvori u sušicu, i dokonča mu život.”¹⁹

Loša vrata u zgradi, odnosno propuh, ostala su trajan problem, pa su 1880-ih godina učitelji koji su živjeli u zgradi (Kocić Jergović i Srećko Vuljak koji je uselio nakon Lebanovićeve smrti) i dalje muku mučili s reumom.²⁰

Uglavnom, nije nimalo neobično da su pritužbe na stanje zgrade predstavljale neizostavno mjesto u tiskanim školskim izvješćima te da je uvijek iznovice upozoravano na nužnost podizanja nove zgrade. Đakovačke općinske vlasti jesu skrbile za zgradu putem popravaka i ličenja, ali takvi zahvati ocjenjivani su nedostatnima. Riječima ravnatelja Preparandije Vilima Korajca iz 1870. godine:

„Sl.[avno] općinsko poglavarstvo daje redovito svakih praznika opravljati i sgradu glavne učione i sgradu kr.[aljevskoga] učiteljišta. Medjutim je sgrada glavne učione prestara i za koju godinu morat će se uprav nova, rodoljubivomu Djakovu dolikujuća, sgrada podignuti.”²¹

U nedostatku potrebnih sredstava (đakovačka općina godinama je štedjela novac za novu zgradu), nade đakovačkih učitelja ostale su neuslišane do samoga konca 19. stoljeća – „rodoljubivomu Djakovu dolikujuća” nova školska zgrada bit će posvećena tek 1898. godine. U međuvremenu je i Kocić Jergović kao školski ravnatelj ponavljao žalopojke na bijedno stanje zgrade Pučke škole. Godine 1877. pisao je:

„Neizpuni nam se vruća želja o šk.[olskoj] zgradi u ‘Izviešću’ prošle godine izrečena; jer smo još u staroj podrtini, u koje je trščani krov tako loš, da kada kiša navali, na sve strane prokisuje. Čijom je krivnjom gradnja zapela – neznamo.”²²

19 [Ivan JERGOVIĆ?], „Školske viesti”, *Godišnje izvješće obće pučke dječačke i djevojačke učione u Djakovu, koncem školske godine 1878/9*, Osijek 1879., 9.

20 [Ivan JERGOVIĆ?], „Ljetopis”, *Izveštaj obće pučke dječačke učione u Djakovu, koncem školske godine 1881/2.*, Đakovo 1882., 16.

21 [Vilim KORAJAC?], „Školske viesti”, *Godišnje izvješće o kraljevskom učiteljištu i uzornoj glavnoj učioni u Djakovu koncem školske godine 1869/70*, 16.

22 [Ivan JERGOVIĆ?], „Školske viesti”, *Godišnje izvješće obće pučke dječačke i djevojačke učione u Djakovu. Koncem školske godine 1876/7*, Osijek 1877., 17.

Za razliku od zgrade glavne učione (pučke škole) zgrada već spominjane đakovačke Preparandije („učiteljište”), odnosno dvogodišnje učiteljske škole, bila je mlađa (sagrađena 1857. godine) i u dobrom stanju. Đakovačka preparandija bila je otvorena 1857. godine i djelovala je do 1875. godine, a u tom su razdoblju na njoj se školovalo 139 učitelja.²³ Među nastavnicima na Preparandiji bio je i Ivan Kocić Jergović koji je na zavodu, u statusu pomoćnoga učitelja, predavao mjerstvo i risanje.²⁴ Crtačke vještine pokazao je Kocić Jergović načinivši nacrt zgrade Preparandije, a njegovo autorstvo potvrđuje Vilim Korajac koji piše:

„U nacrtu, što ga je moj drug i prijatelj J. Jergović – redoviti na glavnoj učioni i pomoćni učitelj na učiteljištu – narisao, vidjeti je lice od sgrade.”²⁵

Osim učitelja, dvije đakovačke škole bile su povezane i nekim drugim sponama. Na primjer, učitelji glavne učione (pučke škole) održavali su tzv. praktična predavanja. Školske godine 1864./65. održana su tri takva predavanja, jedno je održao ravnatelj, a druga dva Jergović (oba o „upravnom mjerstvu”). Praktična predavanja pohađali su i učiteljski pripravnici – pitomci đakovačke Preparandije.²⁶

Broj pitomaca na Preparandiji redovno je bio razmjerno malen. Na primjer, školske godine 1864./65. obuku je na školi stjecalo tek sedam *preparandista*; jedan na prvoj godini te šest na drugoj godini.²⁷ Uzgred može biti napomenuto da je među tim pitomcima bilo i onih koji će kasnije postati zaslužni učitelji. Ovom prigodom spominjem tek Augusta Matoša, kasnijega

23 O đakovačkoj Preparandiji vidjeti: Krešimir PAVIĆ, „Članci o povijesti školstva u đakovačkim školskim izvještajima”, *Zbornik za povijest školstva i prosvjete*, 23/1990., Ljubljana 1990., 110.-114.

24 *Godišnje izvješće o kraljevskom učiteljištu i uzornoj glavnoj učioni u Đakovu koncem školske godine 1873/4*, Osijek [1874.], 9.; *Godišnje izvješće o kraljevskom učiteljištu i uzornoj glavnoj učioni u Đakovu. Koncem školske godine 1874/5*, Osijek [1875.], 14.; S. pl. TOMIĆ, „Školstvo u Đakovu”, *Hrvatski učiteljski dom* (Zagreb), god. IX., br. 22, 20. XI. 1916., 187.

25 Vilim KORAJAC, „Kr. učiteljište u Đakovu ili rieč u svoje vrijeme”, *Godišnje izvješće o kraljevskom učiteljištu i uzornoj glavnoj učioni u Đakovu koncem školske godine 1869/70*, Osijek 1870., 5.; S. pl. TOMIĆ, „Školstvo u Đakovu”, *Hrvatski učiteljski dom* (Zagreb), god. IX., br. 15, 5. VIII. 1916., 124.

26 „Školske stvari”, *Narodne novine* (Zagreb), god. XXXI., br. 199, 31. VIII. 1865., 2.

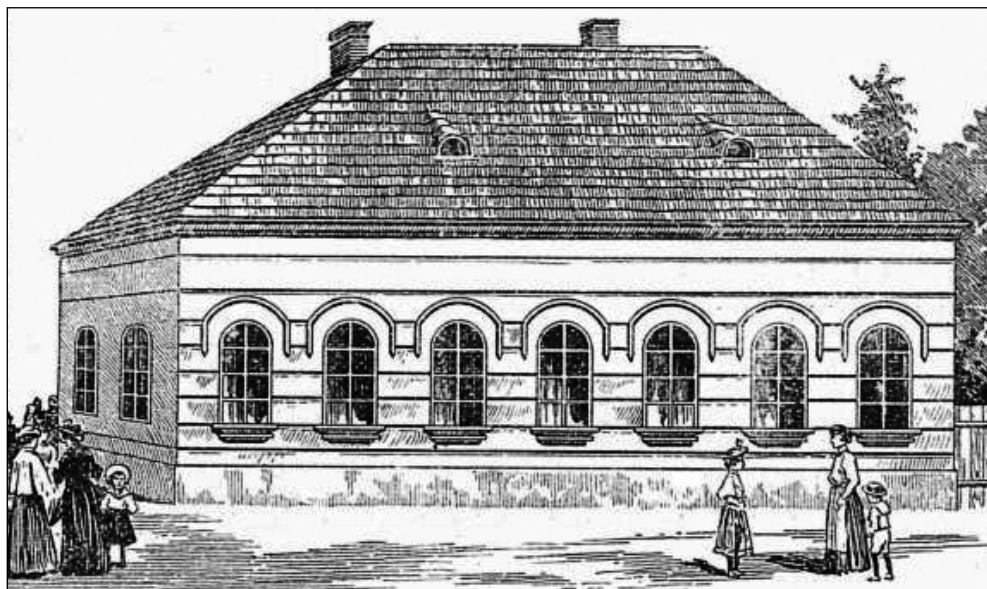
27 *Isto*, 2.

učitelja u Zagrebu (otac književnika Antuna Gustava), te rođenog Đakovčanina Josipa Račeka, koji će kasnije dugi niz godina službovati na đakovačkoj pučkoj školi.

Velika promjena uslijedila je 1875. godine kada je odlukom Zemaljske vlade bila ukinuta Đakovačka preparandija, iako se Vilim Korajac tomu argumentirano protivio.²⁸

Uz mušku, u Đakovu je 1865. godine otvorena i ženska preparandija. Nastavu su trebale održavati sestre sv. Križa, ali ubrzo je došlo do unutarnjih razmirica u samostanu uslijed čega je većina sestara napustila Đakovo i otišla u Zagreb.²⁹ Tada su nastavne obaveze na sebe privremeno preuzeli učitelji s muške preparandije, Antun Šunić i Ivan Kocić Jergović.³⁰

Zgrada đakovačke Učiteljske škole (Preparandije), crtež Ivana Kocića Jergovića

28 V. KORAJAC, „Kr. učiteljište u Djakovu ili rieč u svoje vrieme”, 5.-11.

29 Spor je nastao zbog namjere biskupa Strossmayera da osnuje ženski red Sv. Ćirila i Metoda, a taj je plan uključivao i domaće đakovačke sestre (reda Sv. Vinka Paulskog). Kod njih ta ideja, međutim, nije naišla na plodno tlo pa su većinom, uključujući „ponajbolje sestre-učiteljice”, napustile Đakovo i vratile se u Zagreb. [Matija PAVIĆ - Milko CEPELIĆ], *Josip Juraj Strossmayer, biskup bosansko-djakovački i sriemski. God. 1850.-1900., Zagreb 1900.-1904.*, 241.-242.

30 *Isto*, 242.; S. pl. TOMIĆ, „Školstvo u Đakovu”, *Hrvatski učiteljski dom (Zagreb)*, god. IX., br. 16, 20. VIII. 1916., 138.

Ravnatelj (1876.–1888.)

Kada se 1875. godine dotadašnji ravnatelj đakovačke Opće pučke dječjačke škole vratio na Biskupijsko sjemenište, Antunu Lebanoviću kao najstarijem učitelju bilo je ponuđeno mjesto ravnatelja škole. Pozivajući se na poznu životnu dob i slabo zdravstveno stanje, Lebanović je ponuđeno mjesto odbio, a ravnateljem je zatim jednoglasno bio izabran Ivan Kocić Jergović. Nasuprot toj odluci, školsko nadzorništvo je početkom studenoga 1875. privremenim ravnateljem imenovalo Lebanovića, da bi naposljetku, dekretom Zemaljske vlade od 27. travnja 1876., ravnateljem ipak postao Kocić Jergović.³¹

Usporedno s ravnateljskom dužnošću, Kocić Jergović je i dalje zadržao sve ranije nastavničke obaveze. I dalje je aktivno sudjelovao u radu učiteljskih organizacija,³² kao i u radu učiteljskih skupština.³³ Naposljetku, aktivno se zalagao za čvršće strukovno povezivanje, uključujući i skrb za učiteljske obitelji. Kada je preminuo gorjanski učitelj Mijo Šunk, Kocić Jergović je napomenuo da će pokojnikova obitelj primati potporu od strane učiteljske zadruge te ujedno iskoristio priliku da mlađe kolega uputi da se učlane u zadrugu:

„Zato kamo sreće da učitelji – osobito mladji k zadrugi pristupe, ta tri for.[inte] na godinu može svaki žrtvovati, pa baš ako i neima dječice, imamo dosta sirotčadi svojih sudrugova, dužnost nam je, da ih podpomažemo.”³⁴

Među najvažnijim ulogama pučke škole bilo je promicanje religioznosti, domoljublja, odanosti Monarhiji i kući Habsburgovaca. Na posredovanju tih vrijednosti predano je radio i učitelj Kocić Jergović, kako u učionici, tako

31 „Domaće vesti”, *Napredak* (Zagreb), god. XVII., br.14, 1. V. 1876., 221.; „Imenovanja”, *Obzor* (Zagreb), god. VI., br. 103, 5. V. 1876., 4.; S. pl. TOMIĆ, „Školstvo u Đakovu”, *Hrvatski učiteljski dom* (Zagreb), god. IX., br. 21, 5. XI. 1916., 179.

32 Bio je član Zadruge, učiteljskoga društva za potporu učiteljske siročadi. „Izkaz III. članovah, plativših svoje prineske kao utemeljitelji, redoviti članovi ili podupiratelji „Zadruge”, učiteljskoga društva za potporu učiteljske sirotčadi”, *Narodne novine* (Zagreb), god. XXXII., br. 128, 6. VI. 1866., 3.

33 O sjednici Školskoga odbora Đakovačke podžupanije održane 1877. objavio je i izvješće u *Hrvatskom učitelju*: Ivan JERGOVIĆ, „Izvješće o sjednici podžupanijskoga škol. odbora, držanoj u Đakovu 5. ožujka”, *Hrvatski učitelj* (Zagreb), god. I., br. 10, 15. V. 1877., 151.-153.; br. 12, 15. VI. 1877., 180.-181.

34 Ivan JERGOVIĆ, „Iz Đakovštine”, *Hrvatski učitelj* (Zagreb), god. III., br. 7, 1. IV. 1879., 110.

i izvan nje. Kada je Vatroslav Rački, šumarnik Đakovačkoga vlastelinstva, mlađi brat dr. Franje Račkoga, darovao školi dukat, namijenivši ga učeniku IV. razreda koji bude najbolji na ispitu iz hrvatske povijesti,³⁵ Kocić Jergović je to pismo u cijelosti uvrstio u školsku Spomenicu, te ga ujedno, kao primjer dostojan slijedenja, objavio u stručnom glasilu *Hrvatski učitelj*. Pismo je popratio sljedećim riječima:

„Taj sam list primio te ga radi svoga vrlo poučna sadržaja u ‘Spomenicu’ doslovce uvrstio, da nam i potomstvo uviditi može, da je i u naše doba u svakom obziru plamtećega žara za milu nam domovinu bilo; radi česa se objelodanjuje, da svi oni, kojim je moguće, u taj se krasni primjer ugledaju, te nam mladež našu jedan jednim, drugi drugim sredstvom potaknu, da knjigu, majku napredka što više obljudi, njom bo se jedino čupa drač, a utire i ravna staza, po kojoj će nam mili narod doći do svoje naobraženosti, a tim do prosvjete.”³⁶

O Kocić Jergovićevim učiteljskim sposobnostima i karakteru svjedoči nam mnogo kasniji zapis Stjepana pl. Tomića, učitelja i autora jedne od vrednijih povjesnica đakovačkoga školstva:

„Kocića hvale svi, koji su ga poznavali, da je bio spreman učitelj, a osobito je bio dobar risač, te je nekoliko godina predavao risanje na đakovačkoj učiteljskoj školi.”³⁷

Predan i savjestan rad priskrbljivao je poštovanje životne okoline, ali i priznanja od strane prosvjetnih vlasti. Godine 1882. Odjel za bogoštovlje i nastavu izrazio je službeno „priznanje” učiteljima Ivanu Kociću i Mati (Mate-

---

35 Pobude za svoj plemeniti čin Rački je, pored ostaloga, pojasnio sljedećim riječima: „Mi smo ‘Hrvati’, a sveta nam je zadaća uliti u nježno srce djeteta, da je Hrvat i da ima ljubiti svoju milu majku domovinu. A ovu ljubav uzplamtiti će si čitanjem i učenjem slavne povijesti.” Ivan JERGOVIĆ, „Prijatelj mladeži i napredka”, *Hrvatski učitelj* (Zagreb), god. II., 15. X. 1878., 317.-318. Nije ovo bila jedina prigoda u kojoj je Vatroslav Rački (Fužine, 1842. – Đakovo, 1917.) javno iskazivao svoje rodoljubive osjećaje. Međutim, već nekoliko godina kasnije (sredinom 1880-ih), kada se bude sukobio s biskupom Josipom Jurjem Strossmayerom i stupio u okrilje režima bana Dragutina Khuen-Héderváryja, mnogi će mu odricati i poštenje i rodoljublje. O Račkom vidi više u: Branko OSTAJMER, „Prilog životopisu Vatroslava Račkog: neuspješna kandidatura na saborskim izborima 1906. godine”, *Zbornik Muzeja Đakovštine*, 7/2005., 141.-164.

36 I. JERGOVIĆ, „Prijatelj mladeži i napredka”, 317.-318.

37 S. pl. TOMIĆ, „Školstvo u Đakovu”, *Hrvatski učiteljski dom* (Zagreb), god. IX., br. 22, 20. XI. 1916., 187.

ju) Ašpergeru zbog revna i uspješna djelovanja na polju pučke prosvjete, kao i zbog pohvaljenoga ćudorednog, društvenog i „državljskoga” ponašanja.³⁸

Pedagoški i publicistički opus

Posebnu pozornost zaslućuje Kocić Jergovićev publicistički rad koji je gotovo u cijelosti usredotoćen na pedagoška, odnosno strukovna pitanja. Sukladno tematici, Kocić Jergović je svoje tekstove pretećno objavljivao u stručnim glasilima, a naroćito vaćno mjesto u njegovoj bibliografiji zauzima ju pedagoški radovi objavljeni u tiskanim godišnjim izvješćima đakovačke pučke škole.

Tiskana godišnja izvješća đakovaćkih škola bila su objavljivana prilićno neredovito, odlikuje ih iznimna dokumentarna vaćnost za povijest đakovaćkoga školstva i Đakova uopće, a premda u malom broju, saćuvana je velika većina njih (pretećno u zbirkama Hrvatskoga školskog muzeja u Zagrebu, Nacionalne i sveučilišne knjićznice u Zagrebu te Muzeja Đakovštine u Đakovu).³⁹ Objava godišnjih školskih izvješća nije bila jednostavna zadaća i ponajprije je ovisila o zalaganju učiteljâ, kao i o financijskim sredstvima. Poznato nam se, naime, da su pojedinih godina materijali bili prirećeni ali zbog manjka novca nisu bili tiskani. Godine 1865., na kraju školske godine 1864./65. dva đakovaćka obrazovna zavoda – Preparandije i Djećaćke učione – priredila su izvješće, ali se „potrebiti trošak nije od nikuda smoći mogao”, pa su naposljetku saćzeti podaci bili objavljeni u zagrebaćkim *Narodnim novinama*.⁴⁰ Prema svemu sudeći, školska su izvješća za Kocić Jergovićeva upravljanja đakovaćkom školom bila najredovitije objavljivana, ili su barem saćuvana u većem broju (pa i u drugim školskim knjićznicama), što je posljedica Kocić Jergovićeve odluke da đakovaćko tiskano izvješće razmjenjuje s onima drugih hrvatskih škola.⁴¹

38 J. RAĆEK, „Crtice iz povjesti đakovaćke škole”, 16.

39 Izvješća su bila slana uredništvima novina i stručnih glasila, pa su ona često objavljivala vijesti o novoobjavljenim izvješćima, poćesto saćimljući najvaćnije podatke poput broja ućenika, naslova vaćnijih uvodnih ćlanaka i slićno. Takve obavijesti o đakovaćkim školskim izvješćima vidjeti, primjerice, u: „Izvješće obće pućke djećaćke učione u Đakovu”, *Obzor* (Zagreb), god. XI., br. 177, 2. VIII. 1881, 3.; „Školski izvješćaji”, *Narodne novine* (Zagreb), god. L., br. 180, 5. VIII. 1884., 2.

40 „Školske stvari”, *Narodne novine* (Zagreb), god. XXXI., br. 199, 31. VIII. 1865., 2.

41 Ivan KOCIĆ, „Za ravnanje”, *Godišnje izvješće obće pućke djećaćke i djevojaćke učione u Đakovu, koncem školske godine 1879/80*, Zemun 1880., 36.

Najstarije đakovačko tiskano školsko izvješće potječe iz 1863. godine, a riječ je o izvješću *Kr. učiteljšta i uzorne glavne škole*. Pored statističkih podataka, popisa učenika i školskoga ljetopisa, godišnja školska izvješća su u pravilu na svojim početnim stranicama sadržava i radnju znanstveno-pedagoškoga karaktera, potpisanu od strane nekog od zavodskih učitelja. U prva tri izvješća objavljeni su i članci tadašnjega ravnatelja đakovačke škole Antuna Šunića, izvješće za školsku godinu 1866./67. objavljeno je bez članka, dok je u izvješću za godinu 1867./68. objavljen prvi članak Ivana Kocića Jergovića pod naslovom „Zemljopis u I. i II. razredu”.⁴² Međutim, izvješće iz 1868. nije sadržavalo ništa osim toga članka. Naredno izvješće, iz 1869. godine, ponovno je imalo uobičajen sadržaj, a na uvodnom je mjestu ponovljen isti, premda u pojedinim detaljima prerađeni članak I. Kocića Jergovića.⁴³

Bibliografija Kocić Jergovićevih radova objavljenih u tiskanim školskim godišnjim izvješćima priložena je na kraju ovoga rada,⁴⁴ a na narednim stranicama slijedi kratak osvrt na nekoliko važnijih i(li) zanimljivijih njegovih radova objavljenih u uvodima školskih izvješća.

Jedan od takvih je zasigurno rad moralno-pedagoškoga karaktera naslovljen „Važnije krieposti, koje dom i škola u mladeži gojiti ima”, objavljen u školskom izvješću za školsku godinu 1879./80.⁴⁵ Na stranicama ovoga rada školski je ravnatelj upozoravao na važnost školskoga kao i domaćeg, kućnog „uzgoja”. Mnoge od iznesenih misli pritom i danas zvuče aktualno:

„Svatko znade, koliko školi pripomaže valjani domaći uzgoj djece; a znade i to, kako se upravo dan danas jadikuje za boljim domaćim uzgojem, jer su djeca većinom razmažena i razuzdana; slabo se nadje diete, koje bi bilo zadahnuto već od kuće pravim bogoljubnim

---

42 Ivan JERGOVIĆ, „Zemljopis u I. i II. razredu”, *Peto godišnje izvještje uzorne glavne učione dječakah i s njom spojenog kr. učiteljšta u Djakovu. Na koncu školske godine 1867/8*, Osijek 1868., 3.-16.; Antun CUVAJ (prir.), *Građa za povijest školstva kraljevinâ Hrvatske i Slavonije od najstarijih vremena do danas*, sv. V., drugo ispravljeno i popunjeno izdanje, Zagreb 1910., 150.

43 Ivan JERGOVIĆ, „Zemljopis u I. i II. razredu”, *Godišnje izvještje o kraljevskom učiteljstvu i uzornoj glavnoj učioni u Djakovu koncem školske godine 1868/9*, Osijek 1869., 3.-14.

44 Cjelovita bibliografija koja bi uključivala i tekstova objavljene u novinstvu te stručnim časopisima bila bi višestruko opsežnija i vrijedilo bi truda da ju se pokuša (približno) sastaviti.

45 Ivan KOCIĆ, „Važnije krieposti, koje dom i škola u mladeži gojiti ima”, *Godišnje izvješće obće pučke dječake i djevojačke učione u Djakovu, koncem školske godine 1879/80*, Zemun 1880., 3.-13.

duhom, a to je zato, jer učitelj dobije u školu djecu neuku, kod koje duševne sile driemaju ili spavaju, a odgoj roditeljski je posve slab, ali uz to donekle i razmažen, pa neima veće nesreće po cijeli život djeteta, van ako se je od malih noguh priučilo kojoj mani, svojoj voljici, koju je poslije teško izpraviti, toga radi mora dom i škola, rekuć svaki odgojitelj, držati svoje gojenče na uzdi, a najglavnija su mu sredstva točan red i stega.”⁴⁶

U središtu autorove pozornosti jest jedanaest krijeposti, odnosno vrli-
na, koje bi svaki odgojitelj morao razvijati kod djece kako bi od njih postali
„mudri, triezni, pravedni i jaki muževi, a postojani i vjerni gradjani”.⁴⁷ Dvije
najvažnije vrline su ćudorednost (temeljena na vjeri) i poslušnost, i njih su
dvije „kao sestrice sdružene, jedna drugoj ruku pružajuće, koje se osobito
kod djece gojiti imaju”.⁴⁸ Na treće mjesto Kocić Jergović postavlja marljivost
i umjerenost:

„[...] a to su krieposti, oko kojih se kao oko stožera vrti blagostanje
cieloga naroda i svega ćovećanstva. Marljivost je mati, a umjerenost
sestra sreće i napredka svakoga ćovjeka; marljivost teće a umjere-
nost skuplja; marljivost kriepi tielo, a umjerenost mu uzdržaje zdrav-
lje; marljivost napunjava srce zadovoljstvom, a umjerenost ublaćuje
strasti i zle želje, koje bi se moćebit kad-tad pojavile. [...] Besposlen
ćovjek nalići novoj sagradjenoj kući, koja je prazna i bez gospodara,
u koju se useliti moće što hoće, svaka zla i okužna para, svaki gmaz
i gad, svaka ptica zlogodnjaća pravi si tamo gnjezdo. – Zato se i veli,
da je besposlenost početak sviju zala.”⁴⁹

U daljnjem tekstu pobrojane su i najćešće putem slikovitih usporedbi do-
ćarane iskrenost, pravednost („Ovu se kriepost moće u djeci tim pranaćelom
probuditi: ‘Nećini drugim ono, što nisi rad, da se tebi ućini’”), vjernost, ući-
vost, uljudnost, snošljivost i miroljubivost te, naposljetku, „znaćaj” kojega
Kocić Jergović opisuje na sljedeći naćin:

---

46 *Isto*, 3.-4.

47 *Isto*, 12.

48 *Isto*, 4.-6.

49 *Isto*, 7.-8.

„[...] ono odlučno razpoloženje duha, po kom je čovjek sklon na ovo ili ono djelo, pa se toga načela strogo drži. Značaj je smjesa od svojstva srca, duha i čudi, i poznade se tim, što čovjek u istinu spozna sam u sebi, pred samim sobom i u ponašanju prama svakom, da je izabrano za načelo ono, što je istinito i pravedno.”⁵⁰

U sljedećem izvješću, za školsku godinu 1880./81., Kocić Jergović ponovno potpisuje uvodnu rad, „Tri najglavnija ljudska izuma”.⁵¹ U ovom tekstu ravnatelj je opisao nekoliko najvećih ideja i izuma u ljudskoj povijesti, započevši od pisma (uključujući tiskarski stroj), preko heliocentričnoga sustava (Nikola Kopernik i Galilei Galilei) do parnoga stroja (James Watt) i parne lokomotive (George Stephenson). Na koncu rada, vezano uz izum lokomotive, Kocić Jergović zaključuje:

„Tim je danom počela nova doba željeznice, koja se evo i u našoj miloj domovini po svih krajevih razširila, pa će na skoro kako iz pouzdana izvora doznajemo, jurit i kroz naše milo Đakovo. – Dao Bog!”⁵²

Međutim, do prve tutnjave „parovoza” kroz Đakovo trebalo je proći još dugih četvrt stoljeća (1905.); Kocić Jergović to nije doživio, kao što nije doživio ni toliko žuđenu novu školsku zgradu.

U uvodu ovoga rada već je spominjan Kocić Jergovićev članak „Izbor stanja” iz 1878. godine. Obraćajući se učenicima, autor razlaže važnost izbora životnoga zvanja, još jednom upućuje na važnost vrlina te pritom izriče uobičajeno (onodobno) shvaćanje društvene uloge pučke škole:

„Pučka je škola, gdje se polaže temelj ne samo za više škole, nego je njezina zadaća, da svu djecu uzgoji za skroz dobre kršćane, za zdrave, krepke i dobrovoljne ljude, za vriedne i miroljubive građane i rodoljubive domorodce. Dakle mila dječice, o vas zavisi daljna izobrazba i buduća sreća života vašega; ovdje se koristite s onim, što vam je potrebno; ovdje vam se pruža osnova, da možete tamo izpući-

50 *Isto*, 12.

51 Ivan KOCIĆ, „Tri najglavnija ljudska izuma”, *Izvješće obće pučke dječjačke učione u Đakovu, koncem školske godine 1880/1*, Đakovo 1881., 3.-16.

52 *Isto*, 16.

ti svoje znanje; ovdje se sadi, presađuje i oplemenjuje mladica tiela vašega, tamo se dalje kaštri i njeguje, da plemenit plod donieti može; ovdje se dakle pokazuje svako diete, kakovim će čovjekom biti; zato mila mladeži nastoj, da se ovdje u svem dobru pripraviš, pa kad mili svoj dom ostaviš, i u sviet na nauke podješ, da nebudeš na štetu svojim roditeljem, nego na ponos, čast i diku njim, učiteljem i svim gradjanom, a sebi na korist. Nezaboravi, 'Umiljato janje dvie majke sisa', tako ćeš i ti moj mladiću, ako si se ovdje izvrstnim pokazao, od svojih roditelja i od drugih stalnu podporu dobiti i sigurno svoj cilj postići.'⁵³

Posljednji Kocić Jergovićev članak objavljen na stranicama đakovačkih školskih izvješća potječe iz 1884. godine i posvećen je krunici, jednoj od najomiljenijih katoličkih molitvi.⁵⁴

Više od ostaloga, tiskana školska godišnja izvješća predstavljaju vrijedan izvor za povijest školstva, a nisu rijetki slučajevi da su u njima bili objavljiva ni i radovi koji su tematizirali određene odlomke iz povijesti školstva, napose na lokalnoj razini. Na važnost tih tekstova svojedobno je ukazao Vjekoslav Maštrović, a odazvavši se tomu poticaju Krešimir Pavić je obradio sačuvana izvješća đakovačkih škola te objavio rad „Članci o povijesti školstva u đakovačkim školskim izvještajima”.⁵⁵ U razdoblju od 1870. do 1914. Pavić je pronašao deset članak o povijesti (đakovačkog) školstva, „različite kvantitete i kvalitete”, a za jedan od njih, članak „Osnutak škole u Djakovu” iz 1891. godine, iznio je opreznu pretpostavku o Ivanu Kociću Jergoviću kao autoru.⁵⁶ S obzirom da je članak nepotpisan i da je objavljen tri godine nakon njegove smrti, autorstvo će vjerojatno ostati nerazriješeno, ali neki navodi upućuju na zaključak da bi Kocić Jergović mogao biti autor tog rada, ili barem jednoga njegova dijela.

53 I. JERGOVIĆ, „Izbor stanja”, 8.

54 Autorski dio predstavlja tek uvod članka, dok ostatak (većinu) čini odlomak (priča) iz knjige *Žitje sv. Alojzija Gonzage* (Osijek, 1860). Ivan KOCIĆ, „Krunica”, *Izveštaj obće pučke dječeačke učione u Djakovu, koncem školske godine 1883/4*, Đakovo 1884., 3.-14.

55 K. PAVIĆ, „Članci o povijesti školstva”, 110.-114.

56 *Isto*, 113. Posrijedi je članak „Osnutak škole u Djakovu”, *Izveštaj niže pučke dječeačke i šegrtske škole u Djakovu. Koncem školske godine 1892.*, Đakovo 1892., 3.-9. Jedini primjerak ovoga izvješća sačuvan je u Hrvatskom školskom muzeju, a i taj je, na žalost, oštećen (nedostaju stranice 5.-8.).

Naime, prethodne godine, u izvješću za 1890./91. godinu, bio je objavljen poduži članak pod naslovom „Crtice iz povjesti đakovačke škole” kojega je potpisao Josip Raček,⁵⁷ učitelj koji je nepune tri godine ranije bio namješten na đakovačkoj školi. Međutim, u uvodnoj napomeni uz spomenuti članak „Osnutak škole u Djakovu” (iz 1892.) kaže se da su „Povjestne crtice škole đakovačke” (sic!) dosta „nejasne jer su sastavljaču, pokojnomu Ivanu Kociću, manjkala vrela, da na njihovu osnovu povjest škole napiše”. Zbog toga je u svibnju 1890. godine Duhovni stol Đakovačke (Bosanske ili Đakovačke i Srijemske) biskupije bio zamoljen da dozvoli uvid u Dijecezanski arhiv, ali odgovor je bio negativan, kao što je bio negativan i ranije kada je sličnu molbu uputio učitelj Kocić.⁵⁸ U istoj se napomeni naposljetku kaže da se Kocić Jergović „pišući za šk. spomenicu povjest škole – morao [...] poslužiti onimi pismenimi dokazali, što ih je u šk.[olskom] arkivu pri ruci imao”.⁵⁹ Iz navedenoga bi proizlazilo da su zapisi Ivana Kocića Jergovića u Spomenici đakovačke Pučke škole poslužili kao osnova za oba navedena članka i da je on u najmanju ruku jedan od suautora.

Bilo kako bilo, ono što je nedvojbeno jest da je Ivan Kocić Jergović istraživao povijest đakovačkoga školstva, da je prikupljao različite podatke i u (zagubljenoj) školskoj spomenici zapisivao povjesnicu đakovačkoga školstva, a za pretpostaviti je da je smrt stala na put naumu o objavljivanju sakupljenih rezultata.

Vezano u njegov publicistički rad, može još biti napomenuto da je Kocić Jergović stručne tekstove objavljivao i na stranicama već spominjanoga *Hrvatskog učitelja*,⁶⁰ kao i da je bio među suradnicima lista *Školski prijatelj*, s podnaslovom *Časopis za promicanje pučkoga školstva. Glasilo društva hrvatsko-slavonskih učitelja „Narodne škole”*. List je pokrenut s ciljem da bude „pravim prijateljem škole, učiteljstva, napredka i pučke prosvjete”, a izlazio je u Zagrebu od 1868. do 1876. godine.⁶¹

57 Josip RAČEK, „Crtice iz povjesti đakovačke škole”, *Izvištaj obće pučke dječjačke i šegrtske škole u Djakovu, koncem školske godine 1890./91.*, Đakovo 1891., 3.-31.

58 Duhovni stol je nemogućnost uvida u Dijecezanski arhiv opravdavao u prvom redu njegovom nesređenošću, odnosno uklopljenošću školskih spisa u ostalo građivo.

59 „Osnutak škole u Djakovu”, 3.-4.

60 Primjerice: Ivan KOCIĆ, „Početnica za stieniu u pučkoj školi”, *Hrvatski učitelj*, god. VIII., br. 20, 15. X. 1884., str. 313.-314.; br. 21, 1. XI. 1884., str. 328.-329.

61 Franjo KLAJČ, „Poziv na predplatu”, *Narodne novine* (Zagreb), god. XXXVI., br. 295, 28. XII. 1870., 3.

Zasebnu kategoriju tekstova čini nekoliko njih u kojima se Kocić Jergović posljednji put oprštao od kolega učitelja, u pravilu svojih (dobrih) znanaca. Na primjer, o Antunu Lebanoviću, svomu drugu i sustanaru pod trošnim krovom đakovačke škole, objavio je na stranicama *Hrvatskoga učitelja* iznimno topao nekrolog.⁶² Iste godine izvijestio je i o smrti Mije Šunka, dugogodišnjega učitelja u Gorjanima,⁶³ a 1882. godine 1882. oprostio se i od učitelja u Koritni Mate Gregorovića.⁶⁴

Ostale društvene (ne)aktivnosti

Život Ivana Kocića Jergovića bio je posvećen školi i obitelji. Za razliku od većine drugih suvremenih učitelja, uključujući i đakovačke, on se veoma dosljedno uklanjao političkom i društvenom životu. Ime mu ne susrećemo u lokalnim političkim okršajima, koji su napose 1880-ih godina bili izrazito oštri. Iz toga bismo mogli pretpostaviti da su njegovi nazori bili oporbeni, na liniji politike biskupa Josipa Jurja Strossmayera, ali da ih kao učitelj nije smio javno iskazivati. Za to, međutim, nemamo vjerodostojne potvrde pa je zaista riječ tek o pretpostavci.

Skroman trag aktivnosti nalazimo u đakovačkoj Gospodarskoj podružnici,⁶⁵ u kojoj su neki drugih đakovački učitelji ostavili prilično dubok trag.

Sličan skroman spomen njegova imena nalazimo i u analima Pjevačkoga društva „Sklad” kao najuglednijega đakovačkog društva, ali njegov obol radu Društva doista je zanemariv. U članskoj evidenciji, sadržanoj u vrsno sastavljenoj monografiji Mate Horvata, nalazimo ga kao člana tek jednom, 1870. godine.⁶⁶ S obzirom na činjenicu da je „Sklad” okupljao gotovo sva značajnija imena đakovačke svjetovne i crkvene inteligencije, kao i s obzirom da đakovački učitelji često ostvarivali važne uloge u društvenom radu, takav (ne)angažman Kocića Jergovića ponešto iznenađuje. U nedostatku drugih pouzdanih izvora, možda bismo mogli pretpostaviti da on svjesno uklanjao značajnijem političkom i društvenom radu, odnosno da se u potpunosti po-

62 Ivan JERGOVIĆ, „† Antun Lebanović”, *Hrvatski učitelj* (Zagreb), god. III., br. 1, 1. I. 1879., 11.-13.

63 Ivan JERGOVIĆ, „Iz Đakovštine”, *Hrvatski učitelj* (Zagreb), god. III., br. 7, 1. IV. 1879., 110.

64 Ivan KOCIĆ, „Mato Gregorović”, *Hrvatski učitelj* (Zagreb), god. VI., br. 10, 15. V. 1882., 156.

65 *Gospodarski list* (Zagreb), br. 21, 1865., 112.

66 Mato HORVAT, *Spomenica Hrvatskog pjevačkog društva „Sklad” – „Preradović” u Đakovu 1863 – 1939*, Đakovo 1939., 46.

svećivao prosvjetnom radu, napose nakon 1876. godine kada je bio izabran za školskoga ravnatelja.

Smrt i pokop

Raniji zdravstveni problemi Ivana Kocića Jergovića (reumatizam) s godinama su se pogoršavali. Početkom školske godine 1885./86. bolovi uslijed reumatizma bili su sve snažniji, na što su se nadovezali „slabost želudca, te hudi kašalj, koji ga već 20. veljače t. g. [1886.] skrahaše u postelju”.⁶⁷ Njegove nastavne obaveze privremeno su preuzimali kolege učitelji Matej Ašperger i Srećko Vuljak, ali Kocić Jergovićeva zdravlje bilo je toliko narušeno da je gotovo čitavu školsku godinu proveo na dopustu. Liječničkoj preporuci da oporavak potraži u visokocijenjenim kupkama u Topuskom nije mogao udovoljiti zbog manjka sredstava (Odjel za bogoštovlje i nastavu odbio je njegovu molbu za pokrivanje tih troškova, a sâm sredstava nije imao budući da je školovao sina te pripremao vjenčanje kćeri). Naposljetku je umjesto u Topusko pošao u obližnje kupke u Breznici.⁶⁸

Odmor u Breznici, čini se, nije donio značajnije poboljšanje zdravstvenoga stanja, pa se Kocić Jergović ponovno obratio Zemaljskoj vladi s molbom za pokrivanje troškova (stan i kupelj) boravka u kupkama Topusko. Ovoga puta molbi je bilo udovoljeno i molitelju su pokriveni svi troškovi liječenja u razdoblju od 16. kolovoza do 15. rujna. Kocić Jergović je iskoristio ponudenu mogućnost, a po povratku je u školskoj spomenici zapisao da su mu kupke „mnogo hasnile” te se početkom nove školske godine mogao vratiti službi.⁶⁹

Oporavak je, međutim, bio tek privremen i Ivan Kocić Jergović je preminuo u Đakovu 15. veljače 1888. Premda mu je bilo (tek) 57 godina, u Matičnoj knjizi umrlih kao uzrok smrti bila je navedena – „ostarjelost”.⁷⁰ Njegova smrt bila je tek notirana u stručnim glasilima poput *Hrvatskoga učitelja*,⁷¹ i pomalo je neobično što se nije našlo nikoga tko bi se podsjetio na njegove vrline i zasluge (na način na koji je on znao ispratiti neke druge učitelje).

67 „Ljetopis”, *Izveštaj obće pučke dječeačke učione u Đakovu, koncem školske godine 1885/6.*, Đakovo 1886., 24.

68 *Isto*, 24.-26.

69 J. RAČEK, „Crtice iz povjesti đakovačke škole”, 19.-20.

70 Rimokatolička župa Đakovo, Matična knjiga umrlih 1873.-1891.

71 „Umrli su”, *Hrvatski učitelj* (Zagreb), god. XII., br. 8., 15. IV. 1888., 127.

38	1898 Veljača 15	Ivan Kocić Jergović nauč. uc. 1. razreda	Stie	Kruš nica	Spakov 57	Rk.	57 gori	obavijest jost.	U Đakovu kon proble 17 veljače	Antun Leskovec dakovnik isprataju
----	-----------------------	---	------	--------------	--------------	-----	------------	--------------------	---	--

Upis Ivana Kocića Jergovića u Matičnoj knjizi umrlih Rimokatoličke župe Đakovo

Promatrano iz đakovačke perspektive, njegova je smrt bila zasjenjena velikim i raskošnim svečanostima vezanima uz 50. obljetnicu misništva biskupa Strossmayera (16. veljače), a također i smrću Nikole Tordinca, mnogo poznatijega đakovačkoga pisca i kulturnog djelatnika (21. veljače).

Međutim, u školskom izvješću za školsku godinu 1887./88. detaljno su opisani bolesti i smrt Kocić Jergovića, kao i poštovanje s kojim su ga Đakovačani i kolege učitelji ispratili na posljednji počinak. Prema tom zapisu, Kocić Jergović se razbolio na Badnjak 1887. godine; bolest je naglo napredovala pa je ravnatelj đakovačke škole nekoliko dana kasnije pao u postelju iz koje više nije ustao. S izostankom znakova poboljšanja zdravstvenog stanja, ravnatelj je sredinom siječnja svoje učiteljske obaveze raspodijelio na druge učitelje:

„Oko 15. siječnja sazvao si naš bolestnik svoje sudrugove i rekao nam: Braćo sudruzi, meni je jako zlo. Svakim danom bivam slabiji, a pojede me briga za mojimi učenici, da ne zaostanu. Predajem bratu Srećku [Vuljku] sve službene spise, neka kao najstariji upravlja ovim zavodom, dok ja ne ozdravim, a Vas braćo molim, da složnimi silami uznastojite, da mi moja djeca ne zaostanu, biti ću vam zahvalan vele.”⁷²

Ostali učitelji preuzeli su na sebe Kocić Jergovićeve obaveze, nastojeći ga utješiti i uputiti ga da svu brigu usmjeri na ozdravljenje. Međutim, njegov je život polako i neumitno gasnuo:

72 „Ljetopis obće pučke škole”, *Izvještaj obće pučke dječjačke i šegrtske škole u Djakovu koncem školske godine 1887/8, Đakovo 1888.*, 14.-15.

„Sirotan borio se sa svojom starom boljom, koja je sobom povela i drugih bolesti, kao želudačnu slabost. Želudac mu nije mogao nikakova jela ni primati, a negmo li probavljati. Tako je jenjao i venuo, dok nije pošao Bogu na istinu, da primi naplatu za njegov neumoran dvadesetdevet godišnji rad na polju pučke prosvjete, 15. veljače t. g. sedmom urom u večer a same kosti predao zemljici crnoj 17. i.[stog] m.[jeseca] ob petoj uri pod večer.”⁷³

Isti kroničar – a vjerojatno je riječ o Srećku Vuljku – podrobno je opisao i pokop:

„Tuj je pokazalo naše vrlo gradjanstvo, kako štuje marne odgojitelje i naučitelje svojega podmladka. Obje zadruge⁷⁴ zaključile službeno sprovodu prisustvovati sa svojim mrtvačkim koli i podpunom asistencijom. Nije izostalo ni činovništvo svih đakovačkih ureda sa svojim šefovi. Kondukt je vodio preč. g. Dr. Engelbert Voršak uz asistovanje dvojice profesora pokojnikovih prijatelja. Duhovna mladež licea đakovačkog, sa svojim profesorskim sborom, kao i ostalo preč. svećenstvo nije se izključilo. O ono je zadnju počast odalo onomu, koj ju u istinu i zavriedio. Lies i kola mrtvačka bijahu izkićena vienci, što s' vrbkami i nadpisi, što pako bez njih. Zahvalnih učenika množina, sa silesijom inog mužkog i ženskog svieta, pratilo je nezaboravnog pokojnika do hladnog groba.

Mnoštvo se učitelja iz đakovštine sabralo, da svom starom i vriednom sudrugu rekne zadnji s Bogom! Oplakala ga tužna njegova kćerka gdja Marija Drakulić, a sinak jedinac Franjo, ravnatelj rartarnice u Gružu, nije mogao radi daljine i zločesta vremena, svoga dobrog otca još zadnji put vidjeti, koj je za nj sve svoje žrtvovao samo, da ga vidi ljudinom. Ovako sjajnim sprovodom predadosmo indi izmučene kosti rudini domovine, koju je pokojnik žarko ljubio do zadnje uzdaha svoga, kojoj se kao haran sinak u istinu i odužio! Pokoj mu duši i vječna pamet!”⁷⁵

73 *Isto*, 15.

74 Prva hrvatska obrtnička zadruge te Obrtnička zadruga Radnja.

75 *Isto*, 15.-16. Usp. J. RAČEK, „Crtice iz povjesti đakovačke škole”, 22.-24.

Supruga Ivana Kocića Jergovića, Ana, preminula je od posljedica upale pluća 3. ožujka iste godine, u dobi od 48 godina,⁷⁶ nadživjevši tako supruga za nepuna tri tjedna. Ne znamo je li tomu pridonijela i tuga za pokojnim životnim drugom, kao i nepogodni životni uvjeti u stanu smještenom u školskoj zgradi. Prema već citiranom školskom ljetopisu, Ana Kocić (Jergović) razboljela se točno na dan smrti svoga supruga, „pa i ona po tom četrnajsti dan umrla”.⁷⁷ Nakon njezine smrti, stan učitelja Kocića-Jergovića, sastojeci se od dvije sobe, bio je preuređen u jednu veliku učionicu. Izvedene preinake, poduzete od strane đakovačkoga općinskog poglavarstva, imale su za cilj bolje iskorištavanje već dotrajaloga zdanja, ali svi popravci imali su ograničen učinak i izgradnja nove zgrade i dalje se nametala kao jedino rješenje.⁷⁸

Smrt obaju supružnika Kocić Jergoviću kratkom vremenskom razmaku imala je za posljedicu nerazriješene imovinske odnose, a također i određene nepodmirene dugove. Stoga je Kotarski sud u Đakovu kao stečajna oblast 18. lipnja 1888. godine otvorio stečaj nad cjelokupnom imovinom preostalom iza Ivana i Ane Kocić Jergović. Pravnim zastupnikom pokojnikâ, odnosno upraviteljem njihova imetka bio je imenovan odvjetnik Mato Šabarić, a njegovim zamjenikom njegov đakovački kolega Mirko Hrvat.⁷⁹ Po svemu sudeći, iza smrti supružnikâ nije ostalo značajnijih nekretnina, nego tek pokretnine čija je vrijednost bila manja od potraživanja vjerovnikâ. Ne znamo jesu li se potomci zauzeli oko podmirivanja tih dugova, ali bilo kako bilo, stečaj je odlukom istoga suda od 12. veljače 1890. bio zatvoren („dignut”).⁸⁰

Na samom kraju riječ-dvije o djeci Ivana Kocića Jergovića i supruge mu Ane. Kako je prethodno već spomenuto, oplakalo ih je dvoje djece. O kćeri Mariji znamo tek da je bila udana za činovnika Daniela Drakulića,⁸¹ a sin Fran (Franjo) Jergović nastavio je očevim stopama, također postavši prosvjetnim djelatnikom. Bio je istaknut poljoprivredni stručnjak, autor većega broja stručnih radova, a pored ostaloga i učitelj te prvi ravnatelj Poljoprivredne škole u Dubrovniku.⁸²

76 Rimokatolička župa Đakovo, Matična knjiga umrlih 1873.-1891.

77 „Školska zgrada”, *Izveštaj obće pučke dječjačke i šegrtske škole u Đakovu koncem školske godine 1887/8*, Đakovo 1888., 21.

78 *Isto*.

79 „Oglas”, *Narodne novine* (Zagreb), god. LIV, br. 163, 17. VIII. 1888., 8.

80 „Oglas”, *Narodne novine* (Zagreb), god. LVI, br. 81, 9. IV. 1890., 8.

81 Rimokatolička župa Đakovo, Matična knjiga vjenčanih 1856.-1900.

82 Stanko OŽANIĆ, *Poljoprivreda Dalmacije u prošlosti. Prilozi za povijest poljoprivrede Dalma-*

Zaključak

Učitelju Ivanu Kocić Jergoviću (Kruševica, 1830.? – Đakovo, 1888.) pripada važno mjesto u povijesti đakovačkoga školstva. Premda je u Đakovu proveo gotovo cjelokupan učiteljski radni vijek (dvadeset i pet od dvadeset i devet godina), te premda je dvanaest godina proveo na mjestu ravnatelja đakovačke pučke (osnovne) škole, u đakovačkoj povijesnoj publicistici dosad se o njemu moglo naći vrlo malo spomena.

Njegova relativna nezamjetljivost posljedica je određene samozatajnosti, odnosno činjenice da se uklanjao svakomu značajnijem političkom i društvenom radu, što, međutim, znači da se izrazitom predanošću posvećivao prosvjetnom radu i strukovnim pitanjima, napose nakon 1876. godine kada je izabran za školskoga ravnatelja. Započevši životni put kao siromašno krajiško dijete, Kocić Jergović uspio je savladati nesklone okolnosti, uključujući i dugotrajnu vojnu službu, te naposljetku ostvariti svoju „najvruću” želju – postati učitelj. Kao učitelj, ravnatelj i pedagoški pisac u Đakovu je stekao ugled i poštovanje što je, pored ostaloga, bilo posvjedočeno prigodom njegova pokopa.

O životu i djelu Ivana Kocić Jergovića najrječitije svjedoče njegovi tekstovi, tematikom raznovrsni i objavljeni ponajprije u tiskanim godišnjim izvješćima đakovačke pučke škole te stručnim glasilima. Naposljetku, značajne zasluge valja mu pripisati i zbog uređivanja i uglavnom redovitoga izdavanja godišnjih školskih izvješća, povijesnoga izvora koji je naročito značajan s obzirom da je izvorna spomenica đakovačke pučke (osnovne) škole zagubljena.

---

cije, Split 1955., 64.-65.; Ivo PERIĆ, „Poljoprivredne, trgovačke i obrtničke škole u Dalmaciji krajem 19. i početkom 20. stoljeća”, *Zbornik za historiju školstva i prosvjete*, sv. 9, Zagreb 1975., 119.

Prilog. Bibliografija radova Ivana Kocića Jergovića objavljenih u đakovačkim školskim izvješćima

Ivan Jergović, „Zemljopis u I. i II. razredu”, *Peto godišnje izvještje uzorne glavne učione dječakah i s njom spojenog kr. učiteljišta u Đakovu. Na koncu školske godine 1867/8*, Osijek, Tiskom Drag. Lehmana i Drug. u Osieku, 1868., 3.-16.

Ivan Jergović, „Zemljopis u I. i II. razredu”, *Godišnje izvještje o kraljevskom učiteljištu i uzornoj glavnoj učioni u Đakovu koncem školske godine 1868/9*, Osijek, Bèrnotiskom Ignjata Mederšickoga, 1869., 3.-14.

Ivan Jergović, „Čistoća kao zahtjev tjelesnoga uzgoja”, *Godišnje izvješće obće pučke dječačke učione u Đakovu. Koncem školske godine 1875/6*, Osijek, Tiskom Dragutina Šandora (Ivana Selzera), 1876., 3.-12.

Ivan Jergović, „O svetčanosti školske mladeži”, *Godišnje izvješće obće pučke dječačke i djevojačke učione u Đakovu. Koncem školske godine 1876/7*, Osijek, Iz Tiskarne Julija Pfeiffera u gornjem gradu, 1877., 3.-14.

Ivan Jergović, „Izbor stanja”, *Godišnje izvješće obće pučke dječačke i djevojačke učione u Đakovu, koncem školske godine 1877/8*, Osijek, Iz Tiskarne Julija Pfeiffera u gornjem gradu, [1878.], 3.-12.

Ivan Kocić, „Važnije krieposti, koje dom i škola u mladeži gojiti ima”, *Godišnje izvješće obće pučke dječačke i djevojačke učione u Đakovu, koncem školske godine 1879/80*, Štamparija Miloša Grabovačkog, Zemun 1880., 3.-13.

Ivan Kocić, „Tri najglavnija ljudska izuma”, *Izvjeshće obće pučke dječačke učione u Đakovu, koncem školske godine 1880/1*, Biskupijska tiskara, Đakovo 1881., 3.-16.

Ivan Kocić, „Zrak, glavni uvjet zdravlja”, *Izvjeshťaj obće pučke dječačke učione u Đakovu, koncem školske godine 1881/2.*, Đakovo, Biskupijska tiskara, 1882., 3.-14.

Ivan Kocić, „Krunica”, *Izvjeshťaj obće pučke dječačke učione u Đakovu, koncem školske godine 1883/4*, Đakovo, Tisak Biskupijske tiskare, 1884., 3.-14.

SUMMARY

Branko Ostajmer

IVAN KOCIĆ JERGOVIĆ, A TEACHER FROM ĐAKOVO

Based on archival and published sources, literature and press, the article presents the curriculum vitae of the meritorious Đakovo's teacher and headmaster of the Đakovo General Public School, Ivan Kocić Jergović (Kruševica, 1830?- Đakovo, 1888), and special attention was attributed to his published works found in the printed annual reports of the Public school in Đakovo. In a long list of teachers that have left their mark in the history of Đakovo and the Region of Đakovo, Kocić Jergović takes one of the most prominent places. He had spent almost his entire working life as a teacher in Đakovo – twenty five out of twenty nine years, from which he spent twelve years as the headmaster of the school in Đakovo (from 1876 until his death in 1888). It is clear from certain historical sources that Kocić Jergović was carefully keeping the school's memorial book, but it unfortunately got lost in the meantime. It is irreplaceable as a historical source, but this void has been greatly filled by the preserved annual school reports which were edited by Kocić Jergović as the headmaster, and which were mainly regularly published during that period (1876-1888). The published school yearbook from the year 1888 shows that Kocić Jergović had, as a teacher and a headmaster, enjoyed the respect of the people of Đakovo, which was especially confirmed in the event of his death and funeral.

Enclosed is a bibliography of Ivan Kocić Jergović's works, published in the school annual reports. A comprehensive bibliography including the texts published in the press and professional journals would be much more extensive and it would be worth of trouble if someone were to try and compile it (approximately).

Key words: Ivan Kocić Jergović, Đakovo, education

